

Wydział Architektury Wnętrz
prof. dr hab. Roman Kurzawski
Dziedzina sztuk plastycznych –
dyscyplina sztuki projektowe
31-121 Kraków
ul. Humberta 3
romankurzawski@wp.pl

Recenzja rozprawy doktorskiej Pana mgr. Filipa Ludki

Recenzja została opracowana w związku z przewodem o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuk plastycznych – dyscyplinie artystycznej sztuki projektowe – zainicjowana przez Radę Wydziału Architektury i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku. Sporządzona zgodnie z kryteriami oceny zawartymi w art. 31 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789)

Tytuł rozprawy doktorskiej: *Wpływ odbiorcy na ostateczną formę produktu*

Podtytuł: *Zagadnienia kastomizacji oraz zrównoważonego rozwoju na przykładzie wybranych projektów grupy Tabanda.*

Promotor: prof. Halina Kościukiewicz.

Dokumentacja udostępniona do wykonania recenzji zawiera następujące pozycje:

- Rozprawę doktorską
- Prezentacje dorobku projektowego powstałego w latach 2009 – 2018

Całość prezentowanej dokumentacji to treści w formie publikacji wydawniczej stanowiące spójną graficzną formę opracowania.

Podstawowe informacje o autorze

- Pan Filip Ludka studiował w latach 2002 – 2008 na Politechnice Gdańskiej na kierunku Architektura i Urbanistyka
- W latach 2006 – 2007 brał udział w programie Erasmus w L'École Nationale Supérieure d'Architecture de Grenoble.
- Jest asystentem w Pracowni Projektowania Mebla i Sprzętu na Wydziale Architektury Wnętrz w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku.
- Jest współzałożycielem / członkiem grupy projektowej Tabanda
- Jest współwłaścicielem firmy Hoax Longboards

Brał udział w licznych konkursach, w których otrzymał szereg nagród i wyróżnień takich jak:

- 09.2018 - 1 miejsce w konkursie na Instalację artystyczną na ul. Św. Ducha w Gdańsku.
- 10.2017 - Nagroda w plebiscycie MUST HAVE 2017 dla leżanki NAPKA
- 10.2015 - Nagroda w plebiscycie MUST HAVE 2015 dla półek modułowych DYNKS
- 11.2014 - Nagroda Rektora ASP w Gdańsku w 2014r.
- 11.2014 - Wygrana w konkursie Design Alive Awards 2014 w kategorii Kreator za wystawę „Strefa Testów” podczas Łódź Design Festiwal 2014
- 11.2013 - Nominacja w Konkursie Design Alive Awards 2013 w Kategorii Kreator za projekt krzesła DIAGO
- 10.2013 - Nagroda w plebiscycie MUST HAVE 2013 dla krzesła DIAGO
- 06.2013 - Nagroda Pappel Design Preis 2013
- 06.2012 - Must Have 2012 - wyróżnienie w plebiscycie dla stolika ŁOŚ
- 05.2012 - German Design Award 2012 - nominacja dla siedziska FALON
- 12.2011 - Przetwory 2011 - wyróżnienie za komplet mebli “Płynny parkiet”
- 10.2011 - Must Have 2011 - wyróżnienie w plebiscycie dla siedziska FALON i lampy LAMPANIA
- 10.2010 - Akcja Kreacja - Projektowanie na żywo - edycja Gdańska - 1 miejsce
- 10.2009 - Konkurs na projekt herbu miejscowości Straszyn - 1 miejsce
- 03.2009 - Agencja Rozwoju Pomorza - "Pomorska Akademia Biznesu" projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki działanie 6.2 - zakwalifikowanie do projektu - dotacja unijna 40 000 zł

Uczestniczył także w wielu targach i wystawach takich jak:

- 11.2015 - Udział w targach IFFT, Tokio, Japonia
- 10.2015 - Kurator wystawy “Stolarnia Zmysłów” podczas Łódź Design Festiwal
- 10.2015 - Udział w wystawie Must Have 2015 z produktem DYNKS, Polska
- 09.2015 - Indywidualne stoisko Tabandy podczas London Design Festival - Tent London 2015, Anglia
- 09.2015 - Udział w wystawie “Stół Polski” z produktem DIAGO, podczas EXPO 2015 w Mediolanie, Włochy
- 09.2015 - Indywidualne stoisko Tabandy podczas targów Maison et Objet w Paryżu, Francja
- 05.2015 - Udział w wystawie “Smak Przedmiotu” w Mediolanie podczas EXPO 2015 z produktem DIAGO, Włochy
- 05.2015 - Udział w wystawie “Stół Polski” w Mediolanie podczas EXPO 2015 z produktem DIAGO, Włochy

- 04.2015 - Kurator wystawy polskiej “Do it your way” podczas Milan Design Festival 2015 w części Ventura Lambrate, Włochy
- 01.2015 - Indywidualne stoisko Tabandy podczas IMM Cologne 2015, Niemcy
- 10.2014 - Prezentacja kolekcji na targach Blickfang w Wiedniu, Austria
- 10.2014 - Udział w wystawie “Spirit of Poland” - krzesło DIAGO, Brazyli
- 10.2014 - Udział w wystawie “Polish Communist Inspired Design”- krzesło DIAGO, Bruksela, Belgia
- 08.2014 - Udział w wystawie “Spirit of Poland” podczas Sao Paulo Design Week - krzesło DIAGO, San Paulo, Brazylia
- 06.2014 - Udział w wystawie “Smak Przedmiotu” podczas Gdynia Design Days
- 05.2014 - Udział w Pop up Store No Vodka podczas DMY Berlin, Niemcy
- 04.2014 - Udział w wystawie “Smak Przedmiotu” podczas Milan Design Week- krzesło DIAGO, Mediolan, Włochy
- 01.2014 - Udział w wystawie “Meet My Project” podczas targów Maison et Objets w Paryżu, Francja
- 01.2014 - Udział w wystawie “Polished Up Design From Poland” podczas targów IMM Cologn-krzesło DIAGO, Kolonia, Niemcy
- 12.2013 - Udział w wystawie “Las łąka - Polski Design” podczas Design Trade w Kopenhadze, Dania
- 12.2013 - Udział w wystawie “Materia Prima- pejzaż i projektowanie” - stołek FALON, w Muzeum Sztuki Użytkowej w Wilnie, Litwa
- 11.2013 - Udział w wystawie “Materia Prima- pejzaż i projektowanie” - stołek FALON, w Centrum Komunikacji Kultur, Kłajpeda, Łotwa
- 11.2013 - Udział w wystawie “Must Have from Poland” podczas Hong Kong Design Tech Expo, Hong Kong, Chiny
- 10.2013 - Udział w wystawie “Must Have 2013” podczas Łódź Design Festiwal - krzesło DIAGO, Łódź, Polska
- 06.2013 - Udział w wystawie “Materia Prima”- stołek FALON, Munkerupt, Dania
- 06.2013 - Udział w wystawie “Współczesne Improwizacje” podczas DMY Berlin
- 04.2013 - Udział w wystawie “Must Have from Poland 2013” podczas Milan Design Week, Ventura Lambrate, Mediolan, Włochy
- 10.2012 - Łódź Design Festiwal
- 04.2014 - Mediolan 2012, prezentacja wyróżnionych produktów plebiscytu Must Have 2012
- 01.2012 - Udział w wystawie “W dobrej Formie” - Urząd Patentowy, Warszawa
- 01.2012 - Udział w wystawie :Rozświecić kryzys” Galeria BB w Krakowie
- 12.2011 - Przetwory 2011 – Warszawa
- 10.2011 - Łódź Design Festiwal
- 10.2011 - 100% Design - Londyn 2011
- 09.2011 - Homes&Interiors Scotland Show – Szkocja
- 09.2011 - Couleur Locale - Budapest Design Week 2011
- 05.2011 - Arena Design 2011 – Poznań
- 04.2011 - Life in 3D.Art Terrarium - BWA Olsztyn

- 12.2010 - Bilioneurobab – Gdynia
- 12.2010 - Przetwory 2010 – Warszawa
- 11.2010 - Need For Street vol.2 – Warszawa
- 10.2010 - Elle Decoration - Polski Design - 10 lecie magazynu, Centrum Sztuki Współczesnej w Zamku Ujazdowskim w Warszawie
- 10.2010 - Łódź Design Festiwal 2010
- 10.2010 - Maison & Objet - NOW Design a Vivre – Paryż
- 09.2010 - Materia Prima - Galeria Bielska BWA
- 06.2010 - Gdynia Design Days 2010 - Design w Kontenerach
- 12.2009 - Dobre Sztuki – Sopot

Ocena dorobku projektowego

O dorobku projektowym grupy niewątpliwie świadczy ilość prezentacji na konkursach, targach i wystawach. Podmiotem prezentowanych realizacji jest użytkownik, z którym autorzy grupy *Tabanda* podejmują dialog, by stworzyć możliwości jego wpływu na ostateczną formę produktu. Projektowane meble i elementy wyposażenia wnętrz to formy, które wpisują się w codzienność, są traktowane jako obiekty bardzo osobiste, towarzyszące użytkownikowi w jego przestrzeniach. Materiały, którymi w swoich realizacjach posługuje się grupa są adekwatne do przyjętych założeń formalnych i funkcjonalnych, ponieważ to właśnie określony materiał kształtowany zgodnie z jego istotą daje różne możliwości formowania obiektów trójwymiarowych takich jak meble i elementy wyposażenia wnętrz.

Doktorant w swojej pracy przedstawił grupę projektową *Tabanda*, której dokonania posłużyły do opracowania pracy doktorskiej. Działalność tej grupy rozpoczęły trzy postaci: Małgorzata Malinowska, Tomasz Kępa i Filip Ludka, ich motto brzmi: „Projektujemy i produkujemy meble, trzymając się prostych rozwiązań. Odpowiednio dobieramy materiały co sprawia, że nasze produkty są szczerze i charakterystyczne, produkujemy przy udziale lokalnych producentów, wykorzystując materiały o najwyższej jakości.” Sklejka jest materiałem, z której korzysta grupa, a poprzez ręczną obróbkę obiekty z niej wykonane nabierają indywidualnego wyglądu i charakteru.

Grupa wykorzystuje formy inspirowane naturą, które zostają przetworzone do geometrycznych form i wybarwione w adekwatnej kolorystyce. Minimalizm, który stosuje *Tabanda* w praktyce sprawia, że formy zostają pozbawione zbędnych elementów, a ich strukturę tworzą te, które są niezbędne do bardzo dobrego funkcjonowania produktu w sferze użytkowej i estetycznej. Minimalizm w tym przypadku to dbałość o najdrobniejsze szczegóły, zrealizowane na mistrzowskim poziomie oraz w materiale o najwyższej jakości. Proces twórczy grupy jest czymś na kształt mechanizmu ochronnego, który pomaga tworzyć rzeczywistość poprzez podporządkowanie swoich dokonań technologii. Poszczególne projekty często ewoluowały, bądź stały się inspiracją do nowych rozwiązań formalnych i estetycznych.

Kastomizacja

Jako oryginalne rozwiązania projektowe gdzie kastomizacja oraz zrównoważony rozwój ma niewątpliwie zastosowanie, mogę uznać szereg rozwiązań zaprezentowanych w doktoracie.

Kastomizacje autor przewodu rozumie jako dostosowanie produktu do spersonalizowanych potrzeb klienta, to przede wszystkim zwiększenie znaczenia odbiorcy na końcowy obraz produktu. Należy także zauważyć, że produkty związane z kastomizacją mają wpływ na czynniki zrównoważonego rozwoju w przedsiębiorstwie. Jednostka kastomizacyjna sama potrafi wprowadzić zmiany w produkcji opartej na obserwacji zachowań, preferencji i upodobań klienta.

Autor w swojej rozprawie wyróżnia trzy warianty kastomizacji, nazywając je kastomizacją czystą, standardową oraz kolaboracyjną, w której klient ma wpływ na formę projektu już w trakcie jego projektowania. Kastomizacja ma także wpływ na czynniki związane z zrównoważonym rozwojem, zwłaszcza kiedy został poszerzony o atrybut społeczny i środowiskowy, co w moim przekonaniu stanowi istotny czynnik produkcji mebli i elementów wyposażenia wnętrz. Jako przykład zrównoważonego rozwoju wymienia firmę *Ikea*, która w swojej działalności stosuje:

- certyfikowane materiały pochodzenia lokalnego,
- kontrolowaną gospodarkę odpadami podczas produkcji,
- recykling materiałów.

Pan Filip Ludka w swojej pracy doktorskiej wyznaczył skalę kastomizacji dla dwunastu produktów zrealizowanych przez grupę *Tabanda*. Najwyższy stopień kastomizacji przyznał regałowi modułowemu *Dynks*, który ze względu na sposób konstrukcji daje różne możliwości w sposobie montażu, na przykład jako element wolnostojący lub umieszczony przy ścianie jak również mogący być na niej zawieszony. Został on tak zaprojektowany, aby jego montaż nie wymagał dodatkowych narzędzi. Kreowanie zmiennych konfiguracji przestrzennych zapewnia łącznik, będący ważnym elementem tego mebla. To przykład obiektu, który zmienne możliwości posiada przede wszystkim przez swoją konstrukcję i funkcję, w skali kastomizacji przyjętej przez autora, otrzymał on cztery punkty stanowiące najwyższą ocenę spośród prezentowanych realizacji.

Następnym obiektem w skali przyjętej przez Doktoranta jest siedzisko modułowe *Falon*, to piękna forma, która daje duże możliwości w zestawianiu tego elementu w różnych układach przestrzennych. Ten sam poziom kastomizacji został przypisany *Lampani* – „lampie wędrującej”, która w ostatecznej wersji jest w moim przekonaniu najlepszym rozwiązaniem pod względem formalno-funkcjonalnym, a także produkcyjnym. Różne sposoby usytuowania lampy w przestrzeni oraz zmienne ustawienie żarnika dają duże możliwości ingerencji w produkt przez konsumenta.

Kolejnymi zrealizowanymi projektami firmy *Tabanda* jest biurko *Gapa*, oraz leżanka *Napka*, do których została użyta gięta sklejka, formowana przy użyciu temperatury oraz prasy membranowej. Ta technologia umożliwia uzyskanie nowych kształtów w formowaniu mebli, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, jednak jak stwierdza autor jest opłacalna jedynie przy realizacji niewielkich serii. Te meble zostały umieszczone przez doktoranta na drugim stopniu przyjętej przez niego skali. Klient ma możliwość zdecydowania o kolorze tapicerki oraz długości leżanki.

Wprowadzenie nowych technologii, czy materiałów dawało zawsze projektantom nowe możliwości w realizacji swoich idei. W meblarstwie to technologia Michaela Thoneta, pozwoliła na stworzenie w 1865 roku między innymi krzesła nr 14, o którym Le Corbusier powiedział: „Nigdy dotychczas nie stworzono lepszego i bardziej eleganckiego wzoru, obiektu równie dokładnie wykonanego i praktycznego.”. Innym przykładem wykorzystania technologii, to elementy gięto-klejone opracowane przez Alvara Aalto, ta nowatorska metoda kształtowania sklejki pozwoliła na zaprojektowanie i zrealizowanie w 1932 roku fotela 41 *Paimio*, który także na stałe wpisał się w historię światowego designu.

Udział klienta w kastomizacji to przede wszystkim tworzenie wartości, których sam jest odbiorcą, a także wyzwolenie jego aktywności w zaspokajaniu swoich potrzeb. Niejednokrotnie kastomizacja dokonuje się bez większego zaangażowania klienta, ten typ kastomizacji jest stosowany, gdy potrzeby klienta są poznane na bazie dotychczasowych interakcji lub są łatwe do ustalenia.

Światowym pionierem w rozpowszechnianiu kastomizacji w meblarstwie był Jasan Goldberg, który w 2015 roku wprowadził na strony internetowe możliwość dostosowania produktów do własnych potrzeb klienta. Autor wymienia także Philippe’a Starcka, który masową personalizację uznał za duży sukces gdyż ma ona wpływ na niższe koszty produkcji oraz ograniczenie odpadów w porównaniu z tradycyjną produkcją.

Dwa elementy prezentowane w rozprawie doktorskiej otrzymały zero punktów w skali dla kastomizacji przyjętej przez autora. Krzesło *Diago*, które zostało zainspirowane projektem Marii Chomentowskiej oraz Teresy Kruszewskiej, krzesło to podczas projektowania i modelowania przechodziło szereg przeobrażeń formalnych i materiałowych. Pozwoliło to na uzyskanie zamierzonych efektów twórców. Krzesło otrzymuje także świadectwo wytrzymałości i bezpieczeństwa wydany przez inżynierski ośrodek kształtowania jakości wyrobów ATEST z Poznania. Lampa stołowa wisząca to także projekt, który przechodzi kolejne fazy materiałowo-formalne: od wykonania w sklejce, Mdf-ie, a na metalu kończąc. W tym przypadku poszukiwania materiału, z którego wykonana jest lampa wydają się być najbardziej adekwatne w aspekcie zrównoważonego rozwoju.

Bardzo pomocne w tej realizacji krzesła *Diago* stały się zapewne testy w oprogramowaniu Mechanical (Auto Cad), które pokazały naprężenia jakie występują w różnych wariantach projektu. Testy wykazały, które węzły należy wzmocnić, a które zagięcia tak ukształtować, by zmniejszyć powstałe naprężenia. Uproszczony został także montaż oraz została zastosowana optymalna grubość blachy. Krzesło uzyskało także różne wersje materiałowe i kolorystyczne, co zadecydowało o podniesieniu walorów funkcjonalnych

i estetycznych. Możliwość wyboru przez klienta różnych wersji tego samego siedziska niewątpliwie wpływa na personalizację tego mebla.

Przedstawiony w dokumentacji stół *Maciek* nawiązuje do realizacji w Polsce, z lat 60 i 70 ubiegłego wieku, jednakże jest tak zaprojektowany, że jego wersje wpisują się w bardzo wyraźnie w aspekt zrównoważonego rozwoju, tym samym zostaje osiągnięty zamierzony przez autorów efekt końcowy.

Kolejnym siedziskiem, które uważam za znakomitą realizację jest *Falon*, w tym rozwiązaniu forma, funkcja i konstrukcja stanowią spójną całość tworząc tym samym biofunkcjonalny układ utworzony przez wartości użytkowe i estetyczne. Modułowość zastosowana w tej realizacji pozwala na zaistnienie obiektu w różnych konfiguracjach przestrzennych i tworzenie siedziska o różnych możliwościach funkcjonalnych, co stanowi bardzo istotny atrybut tej realizacji.

Doktorant w swojej pracy zwraca uwagę na występowanie kustomizacji w innych dziedzinach projektowych niż projektowanie mebli i elementów wyposażenia wnętrz, tak jak kustomizacja butów, gdzie klient może wybrać materiał oraz kolor określonych detali obuwia. Innym przykładem zaprezentowanym w pracy jest firma Levi's Jeans, która umożliwia szycie spodni na miarę, czy firma *Dolizer* szyjąca koszule, bluzki gdzie zamawiający może wybrać określony wzór, materiał, kolor i szereg innych uwarunkowań projektowych.

Podobne działania autor odnajduje w branży budowlanej, między innymi przy produkcji okien. Klasycznym przykładem, jak stwierdza autor udanego wdrożenia masowej kustomizacji była firma Dell, która w latach dziewięćdziesiątych zaczęła dostarczać skonfigurowane przez klienta komputery osobiste z udostępnionych modułów.

Obiekty zaprezentowane w rozprawie doktorskiej, które oceniam bardzo wysoko, abstrahując od stopnia kustomizacji określonego przez doktoranta, to siedzisko *Falon*, lampa *Lampania* oraz krzesło *Diago*.

Konkluzja

Przedstawiona rozprawa doktorska mgr. Filipa Ludki pt. „Wpływ odbiorcy na ostateczną formę produktu”, podtytuł: „Zagadnienia kastomizacji oraz zrównoważonego rozwoju na przykładzie wybranych projektów grupy *Tabanda*” wraz z dorobkiem twórczo-projektowym spełnia wymagania zawarte w art. 31 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789)

Pan Filip Ludka wraz grupą *Tabanda* w swoich rozwiązaniach projektowych jest kreatywny, gdyż jego dokonania i bogata praktyka realizacyjna przenikają się z doświadczeniami sztuki, nauki i technologii. W tym przypadku grupa w swoich działaniach łączy w sobie postać wizjonera, naukowca i projektanta – tworząc nowe rozwiązania formalne i estetyczne, myśląc przede wszystkim o zaspokojeniu potrzeb odbiorcy, do którego adresuje swoją twórczość.

Przedstawiony dorobek projektowy jest przykładem jak doświadczenia realizacyjne wpływają na budowanie własnego warsztatu projektowego, który jest bardzo istotnym czynnikiem w dochodzeniu do twórczych rozwiązań projektowych. Forma, funkcja i konstrukcja w przedstawionych realizacjach jest traktowana jako jedność, która stanowi sposób istnienia obiektów w przestrzeni. Autor nie rozpatruje pojęcia kształtu w oderwaniu od materiału, lecz analizuje go zgodnie z jego istotą oraz w aspekcie zrównoważonego rozwoju.

Pan mgr. Filip Ludka w swojej pracy doktorskiej wykazał, że zjawisko kastomizacji ma niewątpliwe zastosowanie w projektowaniu mebli i elementów wyposażenia wnętrz, a jego rozwój będzie pozwalał na kreowanie przedmiotów tak aby odbiorca miał wpływ na jego ostateczną formę, co niewątpliwie przyczyni się do zaspokojenia oczekiwań wielu konsumentów. Zgadzam się ze stanowiskiem autora, że zjawisko kastomizacji oraz zrównoważonego rozwoju ma coraz większe znaczenie w obszarze projektowania i produkcji mebli, a jego występowanie w różnych dziedzinach ukazuje jego znaczenie w walce o klienta.

Ważnym czynnikiem w moim przekonaniu jest zastosowanie modułu w rozwiązaniach projektowych, który umożliwia tworzenie zróżnicowanych konfiguracji formalnych. Przedstawione w tych rozwiązaniach wartości estetyczne są ściśle powiązane z konstrukcją i funkcją, a poprzez indywidualną percepcję stają się bezpośrednim doświadczeniem, gdyż przedmiot dociera do świata różnorodnych wartości. Przedstawiony w pracy doktorskiej materiał pozwala na wyodrębnienie tych sytuacji, w których poszczególne obiekty ulegają przeobrażeniom ze względu na wykorzystanie nowych materiałów i technologii w ich kształtowaniu, co również w znacznym stopniu podnosi ich walory użytkowe oraz estetyczne, a także usprawnia proces ich produkcji.

Natura jest w swojej istocie formatywna, człowiek będąc częścią natury w procesie budowania cywilizacji, kultury posiadał umiejętność kształtowania formy. Umiejętność niezależnej woli formowania jest próbą określenia własnego stosunku do tajemnic egzystencji.

Rzetelność przeprowadzonych badań oraz ich analiza strukturalna posłużyły do opracowania wytycznych, które stały się ważnym elementem opracowania przewodu doktorskiego. Nie sposób nie docenić także dużej aktywności grupy *Tabanda* na polu prezentacji polskiego designu, w tak wielu miejscach na świecie, ta działalność znakomicie propaguje dokonania polskich projektantów, jest imponująca i godna podziwu. Całość przedstawionej dokumentacji oceniam bardzo wysoko i z dużą satysfakcją popieram wniosek Rady Wydziału Architektury i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku o nadanie Panu mgr Filipowi Ludce stopnia doktora sztuki w dyscyplinie sztuki projektowe.

prof. dr hab. Roman Kurzawski

Wydział Architektury Wnętrz Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie